

Marededéu amb el Nen i sant Joan infant. MDG 276

Marede Déu amb el Nen i sant Joan infant

MDG 276

Fitxa tècnica

Autor: Anònim
 Matèria / Tècnica: oli sobre fusta
 Cronologia: final segle XVI - principi del segle XVII
 Dimensions: 44,5 x 37,60 cm
 Número d'inventari: 276 MDG

La iconografia

La representació de la Mare de Déu amb el Nen i sant Joan infant va ser un dels motius freqüents en la pintura del segle XVI, especialment a Itàlia, on es va popularitzar un model més humanitzat de representació, sovint acompanyat d'altres personatges com els pares de sant Joan, Isabel i Zacaries. De fet, l'interès per les escenes de la infància de Maria, com també les del Nen Jesús, recollides en el protoevangeli de sant Jaume, van anar augmentant a partir del segle XIII, quan van aparèixer les primeres narracions sobre la trobada dels dos infants, primerament en uns textos bizantins del bisbe Serapi i, més tard, vers el 1300, en l'obra Meditaciones Vitae Christi del Pseudo-Bonaventura. Narra aquest que després de la fugida d'Egipte, Maria, sant Josep i el Nen es van aturar a casa de Zacaries i Isabel, cosina de Maria, on els dos infants, nascuts amb sis mesos de diferència, es van trobar per primer cop i Joan va reconèixer Jesús com el Messies que anys més tard batejaria en el riu Jordà. Però, sobretot, va ser l'obra Vida de sant Joan Baptista, escrita pel dominicà florentí Domenico Cavalca vers 1320-1342, la qual va popularitzar la figura de sant Joan com l'últim profeta enviat per Déu per a preparar el camí final de Crist vers la redempció.

Una idea que encaixa perfectament amb l'obra, on podem veure un sant Joan infant vestit amb la característica pellissa de pèl de camell -com a premonició d'allò que seran els seus dies de retir eremític a la muntanya-, que ofereix una poma, símbol del pecat original, a un Jesús infant que accepta, en clara al·lusió profètica, la seva missió redemptora. L'obra sintetitza amb molt pocs elements, i sense pràcticament narració, un missatge complex.

Descripció

Marede Déu amb el Nen i sant Joan infant, pintura a l'oli sobre fusta de petites dimensions. El suport és pi, possiblement pi de Flandes, i malgrat ser una única taula duu dos travessers encaixats, també de pi, com també dos llarguers laterals que van permetre eixamplar-ne les dimensions, probablement per adaptar-la a un marc avui desaparegut.

L'obra mostra els tres personatges sobre un fons neutre, que actua com a teló i els projecta al primer pla, en una composició clarament triangular marcada per la posició central de la Mare de Déu. Maria està situada al bell mig del grup, asseguda; té sobre el genoll dret el fill infant mig nu, sols cobert per un drap en la cintura, i l'abraça amb la mà dreta. Amb la mà esquerra agafa l'espatlla de sant Joan, abillat amb la característica pellissa i disposat de perfil ocupant l'angle inferior dret. Amb el doble gest de Maria abraçant els dos infants, s'emmarca l'acció central: sant Joan, en actitud adoradora, fa lliurament d'un fruit –una poma–, amb la mà esquerra allargada, a Jesús, que la recull amb la mà dreta. Aquest gest dels infants dibuixa una clara diagonal en la composició que s'emfatitza per la disposició de les cames del Nen i pel joc de la mirada d'ambdós. Per contra, Maria no participa de l'escena i mostra una actitud meditativa, amb una mirada allunyada de l'acció que ens situa més enllà dels fets concrets del moment, en l'esdevenir del missatge que s'està gestant en l'escena.

L'obra s'expressa aquí més mística i menys humana que en moltes altres composicions d'igual temàtica, que aprofiten els nens per posar a l'abast de l'espectador la humanitat de les figures sagrades. Amb tot, la pintura segueix perfectament els models iconogràfics de la Mare de Déu amb el Nen i sant Joan, popularitzats per les obres dels grans mestres renaixentistes, sobretot per Rafael, qui va esdevenir un referent per a moltes altres de posteriors. A més, el model rafaelesc va servir per establir l'ideal de bellesa mariana, caracteritzat per un rostre oval, presentat lleugerament de tres quarts, nas allargat i celles arquejades, com la que aquí ens ocupa. Una manera de fer que marcarà un patró imposat pel gust, però també pels tractats iconogràfics, sobretot després del Concili de Trento del 1545, i àmpliament difós a través de gravats.

De l'obra del Museu en desconeixem l'autoria i també la procedència, però l'acurada execució tècnica i compositiva permetrien vincular-la a les escoles italianes. Cronològicament es fa difícil assegurar una datació concreta. Si bé la temàtica i la solució formal del grup fan indubtable la influència directa de models renaixentistes, alguns elements com l'absència de tota referència espacial o paisatgística en el fons, l'enquadrament de les figures i les diagonals compositives que trenquen la triangulació ens podrien dur a situar-la en un moment final del segle XVI o fins i tot a l'inici del segle XVII.

Procedència

La pintura sobre taula consta registrada en l'antic inventari del Museu del 1946 amb el número 183, sense determinar-ne la procedència ni el moment i motiu d'ingrés. La taula ha estat restaurada en dues ocasions; la primera, l'any 1988, i l'última, a càrrec del servei de Restauració de la Generalitat de Catalunya, l'any 1993.

El balcó